

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Divre ha-yamim 1

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 581 [1820/1821]

א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9558

ד ב ר י ה י מ י ם ג י ג

ג א ואלה היו בני דויד אשר נולד לו בחברון הבכור
אמן לאחינעם היזרעאלית שני דניאל לאביגיל
הכרמלית : ב השלישי לאבשלום בן מעכה בת
תלמי מלך גשור הרביעי אדניה בן חגית : ג החמישי
שפמיה ראבימל הששי יתרעם לעגלה אשתו : ד
ששה נולד לו בחברון וימלך שם שבע שנים וששה
חדשים ושלשים ושלוש שנה מלך בירושלים :
ה ואלה נולדו לו בירושלים שמעא ושובב ונתן
ושלמה ארבעה לבת שוע בת עמיאל : ו ויבחר
ויאלישמע ויאליפלט : ז ונגדו ונפג ויפיע :

ח ואישמע

ר ש י

ג (א) שני דניאל לאביגיל (ובשמואל ב' ג') כתיב והשני בלחז לאביגיל ובמדרש
ויכלו מפרש לפי שדוד נשא אביגיל אחר מיתת נבל וכיו חושדן אותו
סבן שהוא של נבל לכך קראו דוד שמות שנים בלחז ודניאל דמי אל דניאל בלחז שהי'
דוונה כולו בלחז : (ג) הששי יתרעם לעגלה אשתו • מדרש ובי היא בלבד אשתו לא
שפעת כעגל וילדתו ושהיה חביבה עליו כעגל' כמו (שופט' י"ד) לולי חרשת' בעגלתי
ויפני חביבתה של מיכל קורא אותה אשתו : (ו) ואלישמע ואליפלט • וחלידע
ואליפלט • (בשמואל ב' ה') חינו מונה חליפלט חלה פעם אחת וחינו מונה כי
חס ז' וכאן מונה ט' והו טעמא איפלט ברו מת וגולד לו בן אחר לאחר כן וגקרא
שמו כמו בן חליפלט שהיה הוא שמונה לשם וגם אלישמע חלישמע מונה כאן ב'
פעמוי' כמו בן ונכל לומר שמת וגולד לו אחר וגם אחד מחלו מת ונשחרו שבעה
זה שאינו מונה לשם

ב א ו ר

וכמו שכתוב (שמואל ב' י"ב כ"ד) : וינחם דוד את בת שבע אשתו , וינח אליה ,
ותלך בן , ויקרא את שמו שלמה • (רד"ק) • לבת שוע בת עמיאל • היא בת שבע
בת אישע (שמואל ב' י"א ג') , ויש שהיו קוראין אותה בת שבע , ויש בת שוע , כי
קרובים הם (כי הב"ית והו"י אותיות השפה הן ומתקלפות) , וכן עמואל ואליעזר
אחד הוא , אלא שהאותיות הפוכות • (הנ"ל בקצת פוכפת) • וכנה כסוב סה ,
שהיו לדוד ארבעה בנים מנת שבע , ובספר משלי (ד' ג') אשר שלמה על עמנו :
ויחד לפני אמי , לפי שאמו אהנתהו מאד , כאלו היה בנה יסודה • (ו"ז) ואלישמע •
ובספר שמואל (ב' ה' ט"ו) כתוב : ואלישוע , ואין הבדל בין אלישמע לאלישוע ,
כי הו"ו והמ"ם אותיות השפה הן ומתקלפות • ואיפלט • ובספר שמואל (שם) •

כשזכר

דבר הימים ג

ה ואלישמע ואלידע ואליפלט השעה: ט כלבני
דוד מלבד בני פילגשים ותמר אחותם: י ובן
שלמה רחבעם אביה בנו אסא בנו יהושפט בנו:
יא יורם בנו אחזיהו בנו יואש בנו: יב אמציהו בנו
עזריה בנו יתם בנו: יג אחז בנו חזקיהו בנו מנשה
בנו: יד אמון בנו יאשיהו בנו: טו ובני יאשיהו הבכור
יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום:
טז ובני יהויקים יכניה בנו צדקיהו בנו: יז ובני יכניה

אסר

רשי

כי אם שבעה והט' שמוג' משום כבודו של דוד שהי' לו בנים הרבה שהרי כל הספר
נכתב מפני כבודו של דוד ורעו: (יא) אחזיהו בנו יואש. משלמה עד יואש ח'
דורות ולפי שראה דוד שהיה זרעו בלתי צימיו יואש ע"י עתליהו כדכתיב בספר זה
(ג' ב' ג') ותקום ותדבר על לשון דבר על ידי כס המות עגוד בתפלה ואמר זה
המוזמור למנצח על השמינית שמונה נימון על דוד שמיני הושיע ה' כי גמר חסיד
וגו' (סה) ונמלט יואש ומון יואש עד יאשיהו ח' דורות שראה דוד שיאשיהו ובניו
כולם הולכים לאבדן זה נהרג זה נקרו עיניו נתפלל עוד על השמינית על דוד
שמיני ה' אל באסף תוכיחני (סה ו') ובשניל תפלתו נשמיריו בני יהויקים ובכל
ספר תהלים אין יותר על השמינית אלא אלו שנים יכניה (ס"א חומיהויקים) עד
ענני שבעה שהיא מלך המשיח דכתיב (בדניאל ז') וארו עם ענני שמיא ל"ח בנים
בין בנים בין דורות לבנים הקב"ה עשה כן בשניל שאמר להקב"ה ל"ח תושבחות
בספר עזרא (ד"ה ח' כ"ט) מן ברוך ה' אלהי ישראל וגו' עד ולחזק ל"ח תיבות:
(כ) ומסדיה

באור

כאזכר אותם בני דוד שנולדו בירושלים, אינו זוכר אליפלט הראשון וטובה (פסוק
הבא), אולי לא היו בתים אז, ולא מנה אותם, ובזה הספר מנה אותם אף על
פי שלא היו אלו השנים בתים, כי מנה הנולדים לו בירושלים, ולפי שאמר הנב
(להלן פסוק ט') : כל בני דוד, מנה אותם כלם, ואף על פי שלא אמר (להלן
פסוק ח') : ואליפלט השני, אולי מנה הראשון, כשקראו שם האחרון אליפלט,
ובמקו השני בזה הספר יש שגווי מעט ביניהם, כי הראשון (להלן י"ד ה') ליפלט, והשני
(שם פסוק ז' י') אליפלט. (רד"ק). (ח) השעה: מלבד ארבעה בני בת שבע,
אשר ילדה לדוד (למעלה פסוק ה'). (ט) כל בני דוד. כל אלה, הנזכרים
בפרשת האזת, היו בני דוד, אשר נולדו לו בחברון, ואשר נולדו לו בירושלים.
והמר אחותם: ראש בספר אשאל (ג' י"ג א'). (י"ד) ובן שלמה וכו'. היום
הבנים

ת ר ג ו ם א ש כ נ ז י

אפי' , [ח] אלישמע , ארבע אונד אליפלט , דיוע ניין . [ט] אללע
 דיוע ווארען דיא זעהנע דויד'ס , אויסער דען זעהנען ווינער קעכשוויי .
 בערפאונד המר , איהרער שוועסטער . [יו'ד] דער זאָהן דעם שלמח
 זואר רחבעם , דעססען זאָהן אביה , דעססען זאָהן אסא , דעססען
 זאָהן יהושפט , (יא) דעססען זאָהן וואר יורם , דעססען זאָהן אחויהו ,
 דעססען זאָהן יואש , (יב) דעססען זאָהן וואר אמציהו , דעססען זאָהן
 עוריה , דעססען זאָהן יוחם , (יג) דעססען זאָהן אחו , דעססען זאָהן
 חזקיהו , דעססען זאָהן מנשה , (יד) דעססען זאָהן אמון , דעססען
 זאָהן יאשיהו . (טו) דיא זעהנע דעם יאשיהו ווארען : דער ערסט .
 געבאָרנע יוחנן , דער צווייטע יהויקים , דער דריטטע צדקיהו , דער
 פֿירטע שלום . (טז) דיא נאַכקאַממען דעם יהויקים ווארען : זיין
 זאָהן יכניה אונד דעססען זאָהן צדקיה . (יז) דיא זעהנע דעם יכניה

ב א ו ר ווארען

הננים האחרים , יחס שלמה , כי לו המלוכה ולבניו אחריו , ויחס מלכי יהודה דור
 אחר דור . (רד"ק) . (יב) עוריה . כן נקרא המלך הזהפה , אבל להלן (ב' פרשה
 כ"ו) נקרא עוזיה , ובספר מלכים (ב' ט"ו) נקרא פעס עזריה . ופעס עוזיה ,
 (טו) ובני יאשיהו : הבבור יוחנן . הוא יהואחז' שלקחו פרעה נכה , והגלוהו
 למכרים , ומת סם (מלכים ב' כ"ג ל"ד) , ושני שמות היו לו , והיאך אומר הבבור ,
 והלא יהויקים היה גדול ממנו שתי שנים , דכתיב (סם פסוק ל"א) : בן עשרים
 ושש שנה יהואחז במלכו , וכתיב (סם פסוק ל"ו) : בן עשרים וחמש שנה יהויקים
 במלכו ? ולא היה בן מלכות זה למלכות , כלומר שמלך יהואחז תחלה , כן פירשתי
 רבותנו ז"ל (הוריות פרק כהן משוח . (רד"ק נקנת חושפת ביאור) . השני יהויקים .
 פרעה נכה המלך היה תחת יהואחז אחיו , וקראו שמו יהויקים , ושמו
 הראשון היה אליקים (מלכים ב' כ"ג ל"ד) , ואליקים ויהויקים שנים בהוראתם , כי
 מלת אל ומלת יה שתייהן שמות קדושים . השלישי צדקיהו הרביעי שלום . אמרו
 תכנינו ז"ל (הוריות פרק כהן משוח) , כי שלום הוא נדקיהו , וקראו שלום , על
 שם שהיה מושלם במעשיו , כי הוא נדיק היה , אלא שהיו בני דודו רשעים , ועוד
 קראו שלום , על שלמה מלכות בית דוד בימיו ואמר עליו השלישי , שהיה שלישי לבני
 יאשיהו , ואמר עליו הרביעי , שהיה רביעי למלכות יאשיהו , ומדרך הפשט לא
 נראה כן , אלא כי שלום זה הוא יהויכין , בן יהויקים , בן יאשיהו , ולא נוכח
 לומר , כי בן אחר היה ליאשיהו שמו שלום , כי לא מצאנו בעלכיס אחר יאשיהו ,
 כי אם יהואחז ויהויקים ויהויכין ונדקיהו , ושלוס קורא אותו מלך בספר ירמיהו
 (סם כ"ב י"ח) : אל שלום , בן יאשיהו , מלך יהודה , המולך תחת יאשיהו אביו ,
 וכל ענין אותה הכנראה על יהויכין , שגלה לבבל , ואמר בן יאשיהו , כי בן בנו
 היה , ובני בניו כננים , ובהרבה מקומות תמצא כן , והנה גם כן כתוב בסדר נבי
 יאשיהו , לפי שהיה לו מלכות יאשיהו בפני נדקיהו דודו , לפיכך חזר לסדר אותו על
 הסדר , והנה גם כן כתבו (בפסוק הנ"ל) בסדר בני יהויקים . (רד"ק נשינו ומיקון
 קנת) . (טז) יכניה . הוא יהויכין בן יהויקים , מלך יהודה (להלן ב' ל"ו ס')
 ט') מלכים ב' פרשה כ"ד) , ופה נקרא יכניה , וכן במקומות אחרים (ירמיהו

תרגום אשכנזי

וואָרען : אסיר אונד שאלתיאל , זיין (יכניה'ס) זאָהן - (יח) דיא זעהנע דעם שאלתיאל : מלכירם , פדיה , שנאצר , יקמיה , הושמע אונד נדביה . (יט) דיא זעהנע דעם פדיה וואָרען : זרובבל אונד שמעי ; דיא נאָכקאָממען דעם זרובבל : משולם , חנניה אונד שלומיה , איהרע שוועסטער ; (כ) חשובה , אוהל , ברכיה חסדיה אונד יושב חסד , דיוע פֿינף . (כא) דיא נאָכקאָממען דעם חנניה וואָרען : פלמיה , ישעיה , דיא זעהנע דעם רפיה , דיא זעהנע דעם ארנן , דעם עובדיה אונד דעם ישכניה . (כב) דער זאָהן דעם ישכניה וואר שמעיה , דיא זעהנע דעם שמעיה : חמוש , יגאל , ברוח , נעריה אונד שפט , זעכס . (כג) דיא זעהנע דעם נעריה וואָרען : אליועניו ,

חוקיה באור

כ"ו כ' , כ"ח ד' , אכתיב ב' ו"ו , ופעמים נקרא כניהו (ירמיה כ"ב כ"ד כ"ח ל"ו א') , והכל ענין אחד . צדקיה בנו . קרא יכניה בנו צדקיה , על שם דודו צדקיהו . (רד"ק) . והנה לדעתו ז"ל צדקיה , האמור פה , הוא בן יכניה , ונקרא צדקיה על שם צדקיה , מלך יהודה , אחי יהויקים , אשר היה אחי אביו של צדקיה זה . ועל פי זה תרגמתי . (יו) ובני יכניה אסיר שאלתיאל בנו . שניהם היו בניו , וקראו אסיר , שגולד בבית האסורין , כי כבר כתב עליו הנביא [ירמיהו כ"ג למ"ד] : כתבו את האיש הזה ערירי , גנר לא יכלת בימיו , אלא אמרו , שעה תשובה בבית האסורין ושם אל ה' ככל לבו , ויעתר לו ה' , ונתן לו בנים , וינא מנית הכלא , וקרא שם האחד אסיר , שגולד בבית האסורין , ושם האחד שאלתיאל , שנשתלה מלכות בית דוד ממנו , ועוד אמרו (סנהדרין פרק ד') : רבי יוחנן אומר , גלות וכפרת על הכל , שנאמר : כתבו את האיש הזה ערירי , ובתר דגלה כתיב : אסיר שאלתיאל בנו , אסיר , שעיברתו אמו בבית האסורים , שאלתיאל , ששתי אל גלא כדרך הכשתלין , נמירי , אין האשה מתעברת מעומד , והיא נתעברה מעומד . (רד"ק) . ויש מחכמי העמים , שביארו מלת אסיר תואר ליכניה , שהיה אסיר בבית האסורים בגבל , אשר הגלה שמה (מלכים ב' כ"ד ט"ו , כ"ה כ"ו) , והביאו ראיה מטעמי מקרא זה , כי מלת אסיר מופסקת בטעם קטן , שהוא מפסיק גדול , ויתורגם לפי זה : (דיא גאכקאָממען מען יכניה'ס , דעם געפאנגנען : שאלתיאל , זיין זאָהן) . ואנכי תרגמתי לפי דעת חכמינו ז"ל . שאלתיאל . גא"ל אחר השין , ופעם נקרא : שאלתיאל גלא אל"ף אחר השין (תני א' י"ד , ב' ג') . (יח) ומלכירם ופדיה ונו' . כל אלה בני שאלתיאל ואחז דרך קצרה , ולא אמר ובני שאלתיאל , כי הדבר מובן , שזכר אב ובניו כלם . (רד"ק) . ועל פי זה תרגמתי . ולא יתכן לאמר , שהאנשים הנזכרים בפסוק זה הם בני יכניה , האמור במקרא הקודם , כי בפסוק הבא אומר , כי זרובבל היה בן פדיה , הנזכר פה , והוא זרובבל , בן שאלתיאל , פחת יהודה (תני א' א') וקראו הכתוב בן שאלתיאל , לפי שהיה בן בנו , כי פדיה בן שאלתיאל , חרובבל בן פדיה . ואם היה פדיה בן יכניה , לא יתכן לקרוא זרובבל בן שאלתיאל . כי אם בן פדיה , או בן יכניה , שהיה לפי הדעת הוא אחי אביו של זרובבל . יקמיה . חסד ו"ו הסיפור . (יט) ובני פדיה זרובבל ושמעיה . ומה שאמר בתני (א' א') , זכרים ובעזרא (ג' ב' א') : זרובבל בן שאלתיאל , לפי שהיה בן בנו , כי פדיה בן שאלתיאל , וזרובבל בן פדיה , הלא תראה בכמה מקומות , שזכר בני בנים כננים , (רד"ק)

אָסר שאלתי אר בני: יה ומלפירם ופדיה ושנאמר
 יקמיה הושמע ונדבירה: יט ובני פדיה זרפכר
 ושמעי ובן זרפכר משלם ותנניה שלמית אחותם:
 כ ותשבה ואהל וברכיה ותסדיה יושב הסד חמש:
 כא ובן חנניה פלמיה וישעיה בני רפיה בני ארנון
 בני עבדיה בני שבניה: כב ובני שבניה שמעיה ובני
 שמעיה חמוש ויגאר ובריה ונעריה ושפט ששה:
 כג ובן נעריה אלי ועיני וחזקה ועזריקם שלשה:

ר ש"י כד ובני

(כ) וחסדיה יושב חסד חמש • חמש היו לבד משלוות אחותם: (כג) ובני
 שמועה חמש ויגאל ובריה ונעריה ושפט ששה • אינם אלא חמשה ויש בו טעם כנו
 שכתוב למטה (כ"ה) במשמרות הלויס לידותון בני ידותון גדליהו ונרי וישעיה
 חשביה ומתתיהו ששה ואינם כי אס ה':

ד (ג) ודאיה

ב א ו ר

(רד"ק) * ונפלאתי עליו ז"ל, שזכר מספר זכריה, כי כתוב שם: זרובבל בן שלתיאל,
 ולא כזכר כי אס זרובבל לבדו במספר זכריה (סס ד' י"ז' ט' י"ד), אבל שלתיאל לא
 כזכר במספר הוא • ובן זרובבל משולם וחנניה • כמו ובני זרובבל, וכן (להלן פסוק
 פ"א) ובן חנניה, ובן נעריה (פסוק כ"ג) • (רד"ק) • ומסר פה במסורה: ז"ן
 כבירין ובני, רונה לאמור: שבע פעמים כמזאת במקרא מלת זבן, לשון יחד, וזיה
 לו לכתיב ובני, לשון רבים, כנראה מנד הסברא, וכן נמסר על ובן חנניה ועל
 ובן נעריה • (כ) יושב חסד * שם אחד הוא • וכן נקרא אחד מנבני זרובבל, ואולי
 טעם השם הזה, שהתפלל זרובבל בגלות בבל, ואמר: יושב חסד האל על ישראל
 שיעלו מן הגולה לירושלים • וכן נקרא בן ישעיהו הנביא (סס ז"ן ג'): שאר יושב
 כי שאר ישראל ישוב אל ה' • חמש • אלה החמשה, הנזכרים בפסוק זה, היו בני
 זרובבל, לבד ממשולם, חנניה ושלומית אקותם, הנזכרים בפסוק הקודם • (כא) בני
 רפיה וגו' כל הנזכרים פה היו מבני חנניה, בן זרובבל, וכלם היו מורע מלכות בית
 דוד • (כב) ובני שבניה שמעיה • נמסר פה במסורה: ט"ו כבירין ובן, ועל פי זה
 מתורגם אזכנות • ששה • אינם אלא חמשה, ויש בו טעם, כמו שכתוב למטה
 במשמרות הלויס (להלן כ"ה ג'): לידותון, בני ידותון, גדליהו ונרי וישעיהו, חשביהו
 ומתתיהו, ששה, ואינם כי אס חמשה • (רש"י) • ולדעת קצת ששה הוא שם איש,
 ואולי נקרא ששה, כי היה השני לבני שמעיה • ובתרגום הארמי והערבי נמצא עוד
 בן אחד לשמעיה, ושמו עזריה, אך לא נמצא השם הזה בכתוב, וגם לא הזכיר
 בתרגום היוני לשבעים הזקנים • ואולי מוסר המספר ששה על שמעיה ועל חמשה
 בניו יחד, וכלם היו בני שבניה, כי בני בניו הם כבנים, כנודע, ויהיה שם אס
 בן בלשן אשכנז: (דואל באבאקאמין דעם שבניה וארען: שמעיה אונד דיא זענע דעם
 שמעיה)

ד ב ר י ה י מ י ם ג ד

ט וּבְנֵי אֱלֹהֵי עֵינֵי הַיְהוּדִים וְאֵלֵי יֵשׁוּב וּפְלִיָּה וְעֵקוּב
וַיִּזְדַּנְּנוּ וְדָלִיָּה וְעַנְנֵי שְׁבָעָה :

ד א בְּנֵי יְהוּדָה פְּרִץ הַצֶּרֶן וּבְרָמִי וְחֹזֶר וְשׁוֹבֵל :
ג וְרֵאִיָּה בֶן־שׁוֹבֵל הַלֵּיד אֶת יַחַת וַיַּחַת הַלֵּיד אֶת
אֱדוּמִי וְאֶת לְהַד אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחַת הַצֶּרְעָתִי : ג וְאֱלֹהֵי
אָבִי עֵיטָם יִרְעָאֵל וַיִּשְׁמָא וַיִּדְבַּשׁ וְשֵׁם אֲחֹתָם
הַצֶּלְלָפוֹנִי : ד וּפְנוּא אָבִי גֶדֶר וְעֹזֶר אָבִי חוֹשֶׁה אֱלֹהֵי
בְּנֵי חוֹר כְּכוֹר אֶפְרַתָּה אָבִי בֵּית לָחֶם : ה וְרֵאֲשֵׁחֹזֶר
אָבִי תְקוּעָה וְשֵׁתִי נְשִׁים הַלְּאָה וְנַעֲרָה : ו וְהַתְּרֵד
לוֹ נַעֲרָה אֶת אֲחֹזֶם וְאֶת הַפֶּר וְאֶת רֵיזְמִנִי וְאֶת
הָאֲחֻשְׁתְּרֵי אֱלֹהֵי בְּנֵי נַעֲרָה : ז וּבְנֵי הַלְּאָה צֶרֶת
וְצוֹדֶר וְאַתְנָן : ח וְקוּץ הוֹלֵיד אֶת עֲנוּב וְאֶת

הצובכה
מ כ ל ל י ו פ י מ ן ק א פ י ט ר ד

(ה) גולדו לו טבנין נפעל ונקרא כשורק והלמד רגושה ובא הדגש המורם
הנת אשר בנולד גולדו כחולם לפי שאבד מהגשימה ואם נכתב בו
היו ועיין בסיומן ל"ו ובס"ג ג"ו :

ד כ בוראיה

ר ש י

ד (ג) ורל"ה • כן מנהג היחס הזה חף על פי שלא הזכיר עדיין בראיה כי
דורות דורות קחשיב וכן ובני חל"ה נרת וגחר והתקן : (ה) וקון
פוליד • ועדיין לא הזכיר את קון ומזכיר את בניו : (ח) ולאשחור חזי ותקוע
היו שתי נשים • נוסב למעלה ואשת חזרון חזיה ותלד לו את אשחור חזי תקוע
כי

ב א ו ר

שמעיה : חטוש , יגאל , בריח , נערוה אוכד שפט , ליואממען זעכס) •
ד (א) בני יהודה פריץ וכו' • כל להגלים יחס יהודה, מה שלא הזכיר למעלה •
והזכיר דרך קצרה , בניס ובני בניס כסדר • (הד"ק) • הצרון • חזרון
היה בן פרץ (למעלה ב' ה') • וברמי • נראה , כי ברמי , האמור פה , הוא
כלב , בן חזרון , המוזכר למעלה (ב' י"ח) , ופעם נקרא כלב , ופעם ברמי , כאשר
וזכרנו פעמים רבות בספר זה • וחזר ושובל • זהו חזר , שהזכיר למעלה (ב' כ') :
כלב